

UCHWAŁA NR XLII/582/2022
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

z dnia 28 kwietnia 2022 r.

w sprawie przyjęcia „Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie podlaskim na lata 2022 - 2027”

Na podstawie art. 11 ust. 3, art. 14 ust. 1 pkt 4 oraz art. 18 pkt 20 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 547), art. 21 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 2268 z późn. zm.¹⁾) oraz art. 6 ust. 1 i ust. 6 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249) uchwala się, co następuje:

§ 1. Uchwala się „Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie podlaskim na lata 2022 - 2027”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Podlaskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Wiceprzewodniczący
Sejmiku Województwa
Podlaskiego

Romuald Łanczkowski

---

¹⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w: Dz. U. z 2021 r. poz. 1296, poz. 1981 i poz. 2270 oraz z 2022 r. poz. 1 i poz. 66.

Załącznik do uchwały Nr XLII/582/2022
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
z dnia 28 kwietnia 2022 r.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w województwie podlaskim na lata 2022 – 2027

Białystok, 2022 rok

1. Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Diagnoza sytuacji	5
3. Cele Programu	23
4. System monitoringu Programu	29
5. Realizatorzy Programu	30
6. Finansowanie Programu	30
Spis tabel.....	31
Spis wykresów	32

1. Wprowadzenie

W celu zapewnienia skutecznego rozwiązywania problemów związanych z przemocą w rodzinie, konieczne jest opracowanie i realizacja lokalnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie województwa podlaskiego na lata 2022-2027 określa obszary i kierunki działań, mających na celu zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie, poprzez rozwój profilaktyki, udzielanie profesjonalnego wsparcia osobom doznającym przemocy oraz zintensyfikowanie działań ukierunkowanych na osoby stosujące przemoc. Podstawową cechą działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie powinno być przede wszystkim szybkie reagowanie, mające na celu przerwanie przemocy w rodzinie, skuteczna pomoc osobom dotkniętym przemocą oraz efektywne oddziaływanie na osoby stosujące przemoc. Prawidłowa realizacja działań w wyżej wymienionych obszarach, daje gwarancję zmniejszenia zjawiska przemocy w rodzinie.

Podstawą prawną opracowania Programu jest Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r., poz. 1249), która stanowi, że Samorząd Województwa opracowuje i realizuje Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie województwa podlaskiego opracowany został w oparciu o Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2022 przyjęty Uchwałą Rady Ministrów Nr 183 z dnia 21 grudnia 2021 r. (M.P. z 2021 r., poz. 1204. Zapisy zawarte w Programie są spójne ze Strategią Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2030.

W pracach nad przygotowaniem Programu uczestniczyli przedstawiciele instytucji pomocy i integracji społecznej, administracji rządowej, wymiaru sprawiedliwości, edukacji, bezpieczeństwa, więziennictwa, profilaktyki i ochrony zdrowia oraz organizacji pozarządowych - wchodzących w skład Zespołu ds. aktualizacji programów wojewódzkich: Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, powołanego Uchwałą Nr 222/3964/2021 z dnia 19 sierpnia 2021 r. przez Zarząd Województwa Podlaskiego.

W skład Zespołu wchodzi następujące osoby:

Lp.	Imię i nazwisko	Nazwa instytucji
1.	Krystyna Bobrowska - Dąbrowska	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku
2.	Katarzyna Kandefer	Departament Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego w Białymstoku
3.	Wioleta Bagińska Stanisława Chojnowska-Mazur	Wydział Polityki Społecznej Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku
4.	Elżbieta Chomczyk	Sąd Okręgowy w Białymstoku
5.	asp. Marlena Połowianiuk/ sierż. szt. Katarzyna Kulesz	Komenda Wojewódzka Policji w Białymstoku
6.	mł. chor. Elżbieta Kazberuk	Okręgowa Służba Więzienna w Białymstoku
7.	Danuta Sutkowska	Kuratorium Oświaty w Białymstoku
8.	Justyna Winnicka	Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku
9.	Elżbieta Powichrowska	Ośrodek Profilaktyki i Terapii dla Młodzieży i Dorosłych ETAP w Białymstoku
10.	Małgorzata Wołejko-Cychol	Wojewódzki Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień
11.	Anna Tuszyńska/ Katarzyna Kłubowicz	Centrum Pomocy Dzieciom Stowarzyszenia KLANZA w Białymstoku
12.	Anna Golubiewska-Dziadel	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku
13.	Marta Sasińska	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku

Opracowany dokument odnosi się do funkcjonującego w województwie podlaskim, w oparciu o interdyscyplinarny charakter oddziaływań, systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Podstawy prawne:

- ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa o samorządzie województwa,
- ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa o pomocy społecznej,

- ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
- ustawa kodeks karny i ustawa kodeks postępowania karnego,
- ustawa kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- ustawa o Policji,
- ustawa o systemie oświaty,
- ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

2.Diagnoza sytuacji

Istotne znaczenie w krajowej diagnozie zjawiska przemocy w rodzinie mają wnioski z badań przeprowadzonych w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej¹ pn.:

- „Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie”;
- „Badanie skuteczności pomocy udzielanej osobom dotkniętym przemocą w rodzinie”;
- „Badanie skuteczności oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie”;

szczegółowo opisane w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2022.

Na potrzeby niniejszego dokumentu, należy zwrócić uwagę na następujące wnioski wypływające z w/w badań:

- zwiększa się świadomość Polaków na temat zjawiska przemocy w rodzinie jak i mechanizmów doznawania przemocy,
- mężczyźni w większym zakresie akceptują dopuszczalność przejawów przemocy, w szczególności w zakresie karcenia dzieci,
- istnieje potrzeba ukierunkowania działań edukacyjnych i kampanii społecznych na świadków przemocy i na tym, jak reagować w tej sytuacji. Badania wykazują, że osoby będące świadkami przemocy w rodzinie boją się reagować lub też nie wiedzą, co powinni zrobić,
- pozytywnie oceniane jest interdyscyplinarne podejście w zakresie pomocy udzielanej osobom krzywdzonym,
- procedura „Niebieskie Karty” jest zdecydowanie podstawowym narzędziem, wykorzystywanym w procesie obejmowania wsparciem osób doznających różnego rodzaju przemocy w rodzinie,

---

¹ Z dniem 6 października 2020 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 października 2020 r. w drodze przekształcenia Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zostało utworzone **Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej**

- w największym stopniu zaangażowani w podejmowanie działań w ramach procedury „Niebieskie Karty” pozostają przedstawiciele Policji oraz jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- jako najbardziej skuteczne formy wsparcia, oprócz realizacji procedury „Niebieskie Karty”, wskazywano poradnictwo psychologiczne oraz prawne, a także pomoc oferowaną w ramach pracy socjalnej,
- rekomenduje się rozwój i upowszechnianie realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie jako jednej z podstawowych form wsparcia rodziny doświadczającej przemocy,
- istnieją braki infrastrukturalne i kadrowe, występujące najczęściej w przypadku małych miast i wsi, dotyczące zwłaszcza specjalistycznej pomocy psychologicznej, terapeutycznej i psychiatrycznej, skierowanej do dzieci;
- zasadny jest dalszy rozwój infrastruktury wsparcia w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie – rozwój poradnictwa i profilaktyki.

Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w województwie podlaskim przedstawiona jest w raportach dotyczących monitoringu „Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w województwie podlaskim” za kolejne lata 2016 – 2020. Niniejsze raporty oparte zostały o dane zastane (wtórne) zawarte przede wszystkim w:

- „Sprawozdaniach z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2016 - 2020 r.”, opracowanych przez Wydział Polityki Społecznej Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku;
- sprawozdaniach Policji: statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie; danych Biura Prewencji KGP, *Informacji dotyczących realizacji przez Policję procedury „Niebieskie Karty”* i Sprawozdaniach z realizacji procedury „Niebieskie Karty” przez KMP/KPP garnizonu podlaskiego;
- *Ocenie zasobów pomocy społecznej w województwie podlaskim za lata 2016-2020*, opracowywanej przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku.

Informacje pozyskiwano również ze stron instytucji realizujących działania z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Skala zjawiska przemocy w rodzinie na terenie województwa podlaskiego zobrazowana została w oparciu o następujące dane:

Tabela 1. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie na terenie województwa podlaskiego w latach 2017-2020

Rok	Osoby dotknięte przemocą w rodzinie ogółem	Liczba kobiet dotkniętych przemocą w rodzinie	Liczba dzieci dotkniętych przemocą w rodzinie	Liczba mężczyzn dotkniętych przemocą w rodzinie
2017	8 283	4 447	2 061	1 775
2018	9 246	4 552	2 311	2 383
2019	9 409	4 791	2 492	2 126
2020	7 627	4 137	2 234	1 256

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2017 r. - I-XII 2020 r.”

Analiza powyższych danych wskazuje na tendencje wzrostowe ogólnej liczby osób dotkniętych przemocą w rodzinie w latach 2017-2019. Spadek odnotowano w 2020 r., przy czym należy przyjąć, iż związane to było z epidemią SARS-CoV-2 i nie należy uznawać tego kryterium za miarodajne i mające wpływ na określenie ogólnych tendencji dotyczących analizy skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie województwa podlaskiego. Rok rozwoju epidemii i wprowadzania różnych ograniczeń nie sprzyjał – z przyczyn często organizacyjnych – uruchamianiu procedur, w tym procedury NK.

Media oraz instytucje unijne wskazują, że pandemia SARS-CoV-2 nasiliła zjawisko przemocy domowej a podczas obowiązywania ograniczeń w przemieszczaniu się, nastąpił wzrost przypadków stosowania przemocy. Spadek danych może być wynikiem słabej pozycji ofiary i braku właściwego wsparcia. Wiele z nich nie zna swoich praw. Często nie chcą zgłaszać przestępstw organom lub boją się to zrobić. Zbyt wiele ofiar przestępstw w związku z tym pozostaje w cieniu, bez dostępu do wymiaru sprawiedliwości i właściwego wsparcia. Pierwszym krokiem, aby to zmienić jest wzmocnienie pozycji ofiar. Drugim krokiem jest współpraca ze służbami, oferującymi pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie. Pomoc ofiarom w powrocie do zdrowia po cierpieniu, jakiego doznały, aby mogły wrócić do normalnego życia, jest trudnym i długotrwałym zadaniem, które można zrealizować jedynie dzięki ścisłej współpracy wszystkich podmiotów na szczeblu unijnym i krajowym.²

Największą grupą osób w województwie podlaskim, tak jak w skali kraju, która zmaga się z przemocą w rodzinie są kobiety, następnie dzieci, zaś najmniejszą grupę stanowią mężczyźni. Kobiety i dzieci są również największą grupą osób korzystających ze wsparcia. W 2020 roku, pomimo ogólnego spadku danych zanotowano niepokojący wzrost przemocy wobec dzieci (wzrost udziału procentowego w stosunku do ogólnej liczby osób dotkniętych przemocą w 2019 r. – 26,4%, w 2020 r. – 29,3%).

Tabela 2. Liczba dzieci dotkniętych przemocą w rodzinie na terenie województwa podlaskiego w latach 2017-2020

Rok	Udział procentowy dzieci dotkniętych przemocą w rodzinie w ogólnej liczbie osób dotkniętych przemocą	Liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w trybie art. 12a ustawy	Liczba dzieci umieszczonych u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej	Liczba dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej
2017	24,9%	37	11	12	14
2018	25%	38	5	23	10
2019	26,5%	23	7	11	8

² https://ec.europa.eu/poland/news/210223_victims_pl, 15.09.2021r.

2020	29,3%	24	11	6	7
------	--------------	-----------	-----------	----------	----------

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2017 r. - I-XII 2020 r.”

Analiza powyższych danych, wskazuje na wzrost skali zjawiska przemocy domowej wobec dzieci. Widoczny jest systematyczny wzrost udziału procentowego liczby krzywdzonych dzieci w ogólnej liczbie osób dotkniętych przemocą w rodzinie. W 2020 r., wraz z ograniczeniami i obostrzeniami wynikającymi z pandemii koronawirusa, dzieci znalazły się w szczególnie trudnej sytuacji. Wprowadzenie zdalnej edukacji i ograniczeń w samodzielnym poruszaniu się dzieci, spowodowało utratę bezpośredniego kontaktu ze środowiskiem zewnętrznym i kontrolą społeczną. Kontakt dzieci z osobami, które mogłyby im pomóc (wychowawcy, nauczyciele, pedagodzy, itd.) był znikomy, jak również ograniczony został dostęp np. do prowadzenia swobodnej rozmowy telefonicznej. Walka z pandemią wskazała, że najmłodszy niejednokrotnie nie są w stanie uzyskać wsparcia lub nie wiedzą, gdzie i w jaki sposób mogą się po nie zwrócić.

W związku z powyższym, UNICEF Polska opracowała, zarówno instytucjom państwowym jak i samorządowym, następujące rekomendacje:

- przygotowanie i wdrożenie zaleceń dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej w czasie epidemii instytucjom realizującym zadania w tym zakresie,
- stałe i regularne monitorowanie sytuacji dzieci w rodzinach, które zostały objęte procedurą „Niebieskie Karty” lub w których dochodziło do zjawiska przemocy domowej,
- prowadzenie dodatkowych działań informacyjnych o tym, gdzie dzieci i ich rodziny mogą uzyskać pomoc, wykorzystując różnorodne kanały dotarcia (wiadomości sms, wiadomości mailowe, informacje na portalach społecznościowych, informacje przekazywane przez nauczycieli w czasie nauczania zdalnego),
- zapewnienie lokalnego kontaktu telefonicznego lub mailowego z psychologami, pedagogami, pracownikami socjalnymi, w celu uzyskania porady i wsparcia,
- monitorowanie sytuacji żywieniowej i edukacyjnej dzieci przebywających w rodzinach dotkniętych przemocą oraz szybkie kierowanie właściwego wsparcia w przypadku zaistnienia takiej potrzeby.³

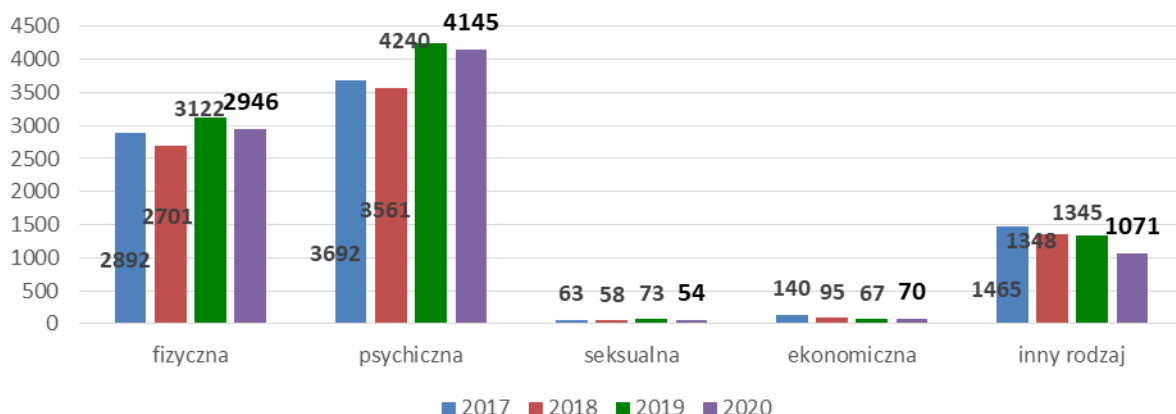
W dniu 24 czerwca 2020 r. Komisja Europejska przedstawiła pierwszą w historii unijną strategię na rzecz praw ofiar, aby zapewnić wszystkim ofiarom przestępstw możliwość pełnego korzystania z przysługujących im praw, bez względu na to, gdzie w UE zostało popełnione przestępstwo. W strategii określono działania na najbliższe pięć lat, skupiając się na dwóch następujących celach: po pierwsze – wzmocnieniu pozycji ofiar w zakresie zgłaszania przestępstw, ubiegania się o odszkodowanie i radzenia sobie ze skutkami przestępstw; po drugie – współpracy ze wszystkimi właściwymi podmiotami w dziedzinie praw ofiar. W związku z wybuchem pandemii COVID-19 i wprowadzonymi środkami izolacji,

³ <https://unicef.pl/co-robimy/aktualnosci/dla-mediow/unicef-polska-alarmuje-rosnie-skala-zjawiska-przemocy-domowej-wobec-dzieci>, 06.08.2020 r.

które wpłynęły na wzrost przemocy domowej, wykorzystywania seksualnego dzieci, cyberprzestępczości oraz przestępstw z nienawiści na tle rasowym i ksenofobicznym, szczególnie ważne jest, aby struktura wsparcia i ochrony ofiar była również odporna na sytuacje kryzysowe. W przedstawionej nowej strategii określono działania skupione wokół pięciu głównych priorytetów, którymi są:

1. Skuteczna komunikacja z ofiarami i zapewnienie ofiarom bezpiecznych warunków do zgłaszania przestępstw (kampania informacyjna na temat praw ofiar).
2. Poprawa ochrony i wsparcia najbardziej bezbronnych ofiar (dzieci, osoby starsze, ofiary przemocy ze względu na płeć, przemocy domowej, przestępstw z nienawiści na tle rasowym lub homofobicznym, ofiary terroryzmu oraz osoby niepełnosprawne).
3. Ułatwienie ofiarom dostępu do odszkodowań.
4. Zacieśnienie współpracy i koordynacji między podmiotami w zakresie praw ofiar.
5. Wzmocnienie międzynarodowego wymiaru praw ofiar.⁴

Wykres 1. Liczba poszczególnych rodzajów przemocy w rodzinie w województwie podlaskim w latach 2017-2020⁵

Źródło: opracowanie na podstawie danych Wydziału Prewencji KWP w Białymstoku i Sprawozdania z realizacji procedury „Niebieskie Karty” w roku 2020 przez KMP/KPP garnizonu podlaskiego z dnia 25 marca 2021 r.

Analiza powyższych danych wskazuje, że policjanci podczas interwencji w związku z przemocą w rodzinie, najczęściej interweniują w związku z przemocą psychiczną, następnie fizyczną, ekonomiczną i seksualną. Należy podkreślić, że przemoc w rodzinie charakteryzuje się występowaniem z reguły kilku form przemocy jednocześnie, np. przemoc psychiczna występuje w połączeniu zarówno z przemocą fizyczną, seksualną jak i ekonomiczną.

⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/ip_20_1168, 15.09.2021r.

⁵ dane nie zawierają pełnej informacji, dot. wyłącznie działań Policji

W 2020 r. nastąpił spadek liczby w/w rodzajów przemocy, oprócz przemocy ekonomicznej, gdzie odnotowano niewielki wzrost.

Tabela 3. Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa na terenie województwa podlaskiego w latach 2017-2020

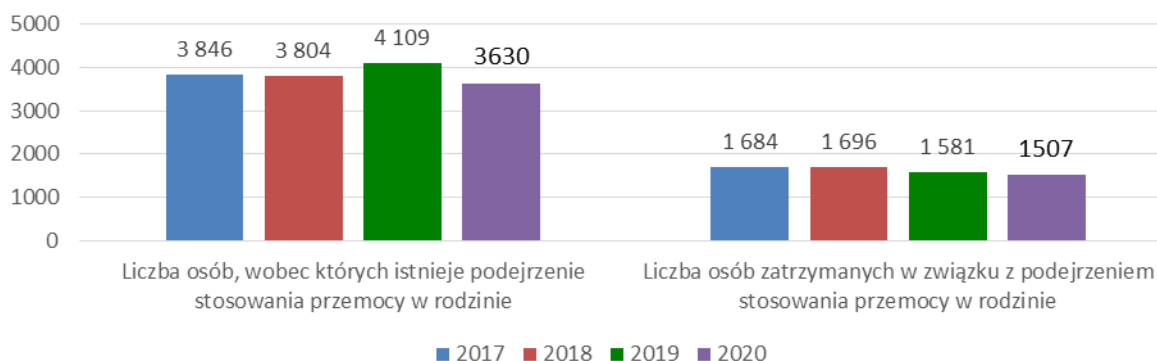
Rok	Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie objętych pomocą w formie poradnictwa ogółem	Poradnictwo medyczne	Poradnictwo psychologiczne	Poradnictwo prawne	Poradnictwo socjalne	Poradnictwo zawodowe i rodzinne
2017	5 843	74	1 544	901	3 660	707
2018	5 536	147	1 468	849	3 427	1071
2019	7 783	89	1 609	871	4 539	675
2020	5 410	54	1 078	532	4 337	576

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2017 r. - I-XII 2020 r.”

Powiaty i gminy województwa podlaskiego udzielają pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w formie m.in.: poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego. Najwięcej udzielano porad socjalnych i psychologicznych, zaś najmniejsze zainteresowanie miały porady z zakresu wsparcia medycznego.

Wykres 2. Liczba osób wobec których istnieje podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie na terenie województwa podlaskiego w latach 2017-2020⁶

⁶ dane nie zawierają pełnej informacji, dot. wyłącznie działań Policji

Źródło: opracowanie na podstawie danych Wydziału Prewencji KWP w Białymstoku i Sprawozdania z realizacji procedury „Niebieskie Karty” w roku 2020 przez KMP/KPP garnizonu podlaskiego z dnia 25 marca 2021 r.

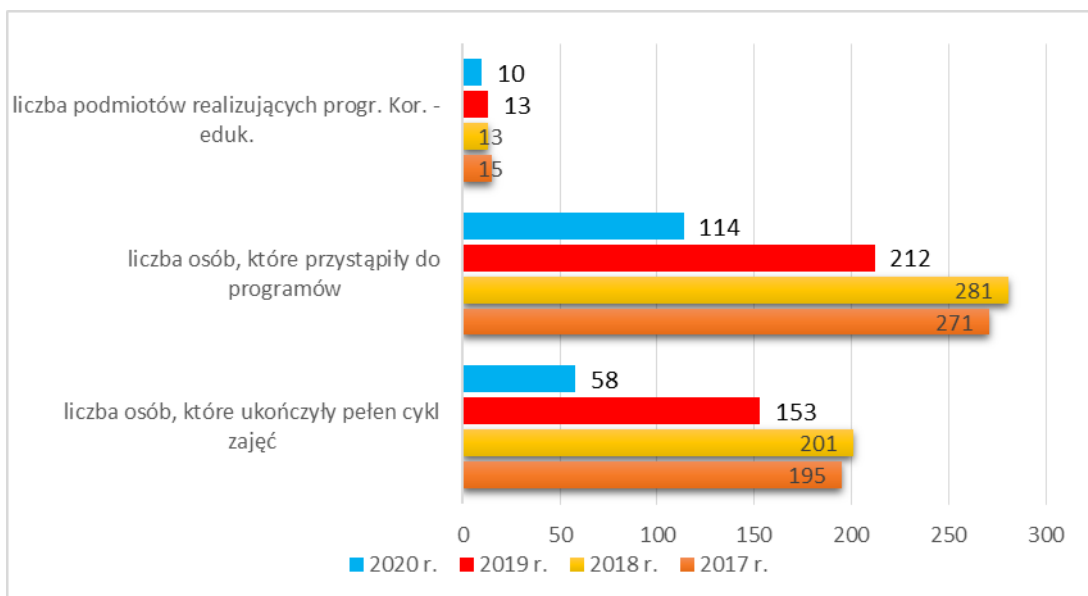
Powyższe dane analizowane są w korelacji z danymi dotyczącymi liczby przypadków przemocy. W latach 2017-2019 odnotowywano tendencję wzrostową stosowania przemocy w rodzinie na terenie województwa podlaskiego. W roku 2020 odnotowano spadek ogólnej liczby przypadków przemocy w rodzinie, a co za tym idzie spadek liczby osób, wobec których istnieje podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie (przyczyny spadku tej liczby opisano w analizie danych na str. 6). Najczęściej przemocy wobec najbliższych dopuszczają się mężczyźni – na przestrzeni w/w lat ponad 90% ogólnej liczby wszystkich sprawców. Liczba kobiet – sprawców przemocy w rodzinie wynosi ok. 9% ogólnej liczby sprawców, zaś nieletni stanowią niecały 1% wszystkich sprawców.

Analiza danych dotyczących osób podejrzanych o stosowanie przemocy wskazuje, że na przestrzeni w/w lat ponad połowa z nich znajdowała się pod wpływem środków psychoaktywnych – głównie alkoholu.

Nadużywanie alkoholu/uzależnienie od alkoholu jednego z członków rodziny sprzyja pojawieniu się przemocy w tej rodzinie. Trzeba jednak pamiętać, że przemoc nie jest charakterystyczna wyłącznie dla rodzin z problemem alkoholowym. Przemoc może wystąpić w każdej rodzinie, bez względu na wykształcenie jej członków, status materialny, rodzaj wykonywanego zawodu itp. Badania pokazują, że rodziny, w których występuje problem alkoholowy, są dwa razy bardziej narażone na przemoc, niż te, w których problemu takiego nie ma.⁷

Wykres 3. Liczba osób objętych programami oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie województwa podlaskiego w latach 2017 – 2020

⁷Broszura „Przemoc w rodzinach z problemem alkoholowym” <https://www.parpa.pl/index.php/e-publicacje/category/4-przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie>
<https://www.parpa.pl/phocadownloadpap/Przeciwdzialanie/Przemoc%20w%20rodzinach%20z%20problemem%20alkoholowym%20-%20broshura.pdf> 04.08.2020 r.

Źródło: na podstawie danych z Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku

Jednym z głównych zadań, w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie, jest powstrzymanie sprawców przed stosowaniem przemocy. Badania wskazują, że programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych są skuteczną formą korygowania postaw i zachowań osób stosujących przemoc i należy podejmować działania mające na celu zapewnienie ich realizacji we wszystkich powiatach, a w konsekwencji zapewnienie możliwości skorzystania z nich wszystkim zainteresowanym bądź kierowanym osobom. Poddając osobę stosującą przemoc odpowiednim oddziaływaniom korekcyjno-edukacyjnym, można doprowadzić do redukcji jej nieprawidłowych zachowań, ukształtowania postawy partnerstwa i szacunku wobec drugiego człowieka oraz odpowiedzialności za popełnione czyny. Analiza powyższych danych wskazuje na tendencje spadkowe w zakresie oddziaływań na osoby, wobec których istnieje podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie. W 2020 roku wyjątkowa sytuacja panująca w kraju, związana z pandemią COVID-19 oraz wynikające z niej obostrzenia miały istotny wpływ na liczbę osób, które przystąpiły do programów korekcyjno-edukacyjnych oraz je ukończyły (114 osób przystąpiło, 58 osób ukończyło). Dla zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinie istotnie jest zwiększenie dostępności do programów korekcyjno-edukacyjnych. Ich rozwój i upowszechnianie rekomendowane jest jako jedna z podstawowych form wsparcia rodziny doświadczającej przemocy.⁸

Uzupełnieniem oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie są programy psychologiczno-terapeutyczne realizowane jako kolejna forma działań podejmowanych w celu zahamowania przemocy w rodzinie. Podstawowym założeniem programu jest pomoc jego uczestnikom w powstrzymaniu się od dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz trening konstruktywnych zachowań.

Tabela 4. Realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na terenie województwa podlaskiego w latach 2017-2020

⁸ Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2022, str. 9

Rok	Liczba osób wobec których istnieje podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie	Liczba podmiotów realizujących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych/liczba edycji w/w programów	Liczba osób, które przystąpiły do programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych /Odsetek osób stosujących przemoc uczestniczących w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	Liczba osób, które ukończyły programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych/odsetek /skuteczność	Liczba programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	Liczba osób, które przystąpiły do programów psychologiczno-terapeutycznych/Odsetek osób stosujących przemoc uczestniczących w programach psychologiczno-terapeutycznych	Liczba osób, które ukończyły programy psychologiczno-terapeutyczne/odsetek /skuteczność
2017	3 846	15/19	271/7,1%	195/5%/72%	4	47/1,2%	41/1,1%/87%
2018	3 804	13/15	281/7,4%	201/5,3%/72%	5	49/1,3%	41/1,1%/84%
2019	4 109	13/19	212/5,2%	153/3,7%/72%	6	60/1,5%	56/1,4%/93%
2020	3 630	10/11	114/3,1%	58/1,6%/51%	7	73/2%	46/1,3%/63%

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2017r. - I-XII 2020r.”

Analiza powyższych danych wskazuje, że odsetek osób stosujących przemoc w rodzinie, które przystąpiły do programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w stosunku do ogólnej liczby osób stosujących przemoc w latach 2017-2018, kształtował się na poziomie 7%, a następnie zaczął spadać do 3%. Nawet z pominięciem danych za 2020 rok, które z uwagi na pandemię nie są miarodajne, realizacja oddziaływań na osoby stosujące przemoc w rodzinie nie jest wystarczająca. Jeszcze mniejsza jest liczba programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie oraz liczba osób do nich przystępujących, przy czym na przestrzeni lat widoczna jest tendencja wzrostowa zarówno liczby programów jak i uczestników (nawet w okresie pandemii), a w efekcie - rosnące zainteresowanie tą formą pracy. Należy podkreślić wysoką skuteczność w/w oddziaływań pod względem odsetka osób, które kończą pełny cykl programów, do których przystąpiły, tj. zarówno oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych jak i programów psychologiczno-terapeutycznych (od 72% do 93%).

Tabela 5. Liczba osób, które powróciły do stosowania przemocy po ukończeniu programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w latach 2017-2019

Lp.	Powiat	Liczba osób, które ukończyły programy oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych	Liczba osób, które powróciły do stosowania przemocy w ciągu 18 miesięcy od ukończeniu programów
1.	augustowski	Nie prowadzono programów	-
2.	białostocki	4	0
3.	bielski	9	1
5.	grajewski	4	2
6.	hajnowski	8	Brak danych

7.	kolneński	Brak danych	Brak danych
8.	łomżyński	Brak danych	Brak danych
9.	moniecki	43	5
10.	suwalski	41	1
11.	sokólski	11	2
12.	siemiatycki	9	3
13.	wysokomazowiecki	1	1
14.	zambrowski	Nie prowadzono programów	-

Źródło: na podstawie danych pozyskanych z powiatowych Centrów pomocy Rodzinie z terenu województwa podlaskiego

Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie monitorują liczbę sprawców przemocy w rodzinie, którzy w ciągu 18 miesięcy od ukończenia programu oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych powracają do stosowania przemocy w rodzinie. Z danych udostępnionych przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie z terenu województwa podlaskiego wynika, iż w latach 2017-2019 przemoc wobec domowników nadal stosowało 15 sprawców przemocy spośród 130, którzy ukończyli ww. programy, stanowi to 11,5% . Dane liczbowe pozwalają na stwierdzenie, iż skuteczność programów adresowanych do sprawców przemocy w rodzinie jest wysoka.

Tabela 6. Liczba formularzy „Niebieska karta – A” wypełnionych w województwie podlaskim w latach 2017–2020

Rok	Liczba wszystkich formularzy „Niebieska Karta – A” wypełnionych w danym roku sprawozdawczym (ogółem)	Liczba NK-A wypełnionych przez				
		przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej	przedstawicieli Policji	przedstawicieli komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	przedstawicieli oświaty	przedstawicieli ochrony zdrowia
2017	4 093	261	3 747	38	41	6
2018	4 171	273	3 819	47	20	12
2019	4 590	305	4 187	51	34	13
2020	3 976	222	3 700	22	23	9

Źródło: na podstawie danych z Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku

Procedura „Niebieskie Karty” to instytucjonalne narzędzie służące do przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Podstawowe regulacje dotyczące procedury „Niebieskie Karty” zawarte zostały w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i rozporządzeniu RM z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”. W odniesieniu do Policji również w wytycznych nr 5 Komendanta Głównego Policji z dnia 15 grudnia 2020 roku w sprawie sposobu postępowania policjantów podczas realizacji procedury „Niebieskie Karty” oraz wydawania nakazu natychmiastowego opuszczania wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.

W latach 2017-2019 na terenie województwa podlaskiego odnotowywano tendencje wzrostowe liczby wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A”. Duży spadek nastąpił w 2020 roku, przy czym należy przyjąć, jak wskazano wcześniej, iż związane to było z epidemią SARS-coV-2 i nie należy uznawać tego kryterium za miarodajne i mające wpływ na określenie ogólnych tendencji dotyczących analizy skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie województwa podlaskiego.

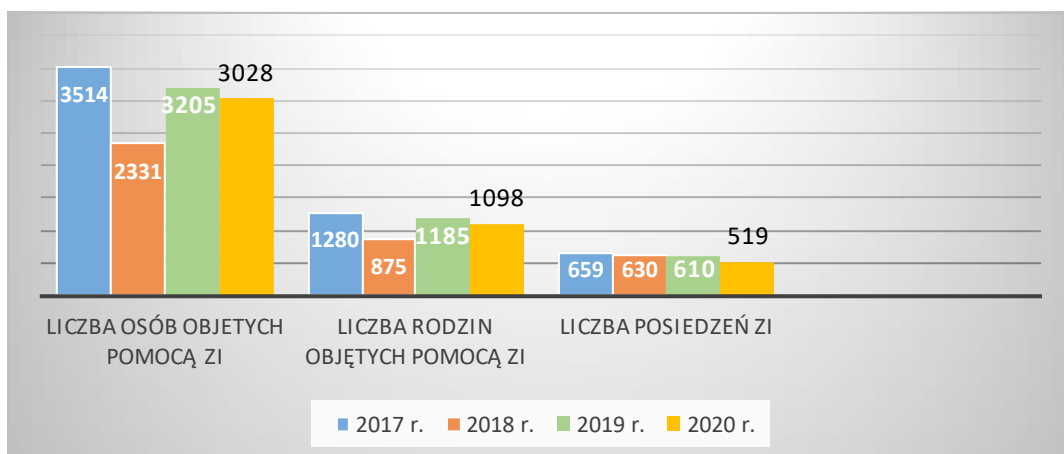
Wśród przedstawicieli służb i instytucji uprawnionych do wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” dominują przedstawiciele Policji. Dane dotyczące działań Policji wskazują, że średnia liczba formularzy „Niebieska Karta – A” wypełnionych przez wszystkich policjantów w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców województwa podlaskiego wynosiła w 2019 r. - 345 i była najwyższa w kraju, a w 2020 r. – 305 i była druga w kraju. Na drugim miejscu pod względem liczby wypełnionych formularzy „Niebieska Karta - A” znajdują się pracownicy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej. Do sporadycznych przypadków należy inicjowanie postępowania przez kadrę systemu oświaty, członków gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych oraz pracowników ochrony zdrowia.

Praca interdyscyplinarna wskazywana jest jako istotny czynnik zwiększający efektywność i skuteczność działań, przede wszystkim pod kątem zapewnienia kompleksowej, wieloaspektowej pomocy rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie.

We wszystkich 118 gminach województwa podlaskiego funkcjonują zespoły interdyscyplinarne i grupy robocze ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W 2020 r. duży wpływ na prace zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych miały obostrzenia epidemiologiczne związane z pandemią COVID-19, co utrudniało bezpośredni kontakt pomiędzy przedstawicielami instytucji i służb wchodzących w ich skład i objętymi procedurą członkami rodzin. Ograniczenie kontaktów miało istotny wpływ na spadek liczby posiedzeń ZI i grup roboczych.

Wykres 4. Liczba osób i rodzin objętych pomocą zespołów interdyscyplinarnych

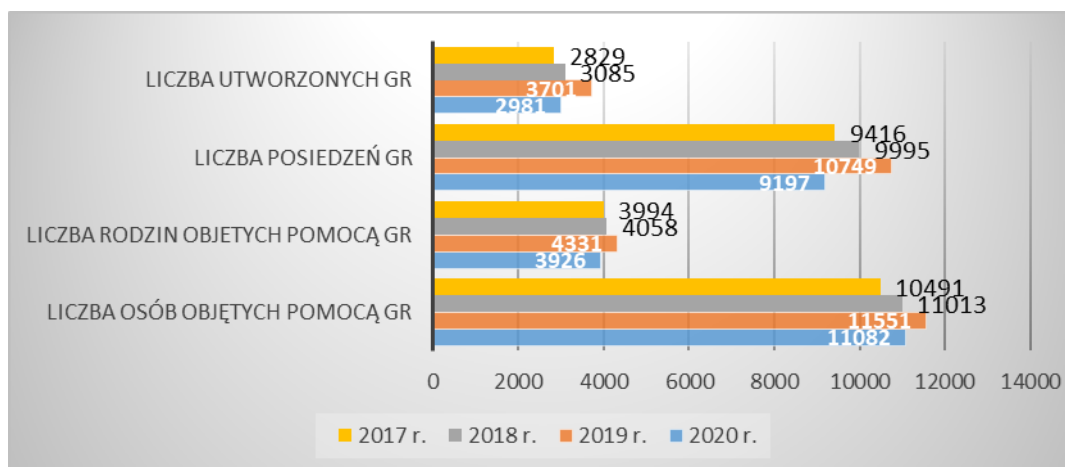

Źródło: na podstawie danych z Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku

Analizując dane dotyczące pracy gminnych zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie województwa podlaskiego należy zauważyć tendencje spadkowe w zakresie liczby posiedzeń ZI, liczby rodzin i osób objętych pomocą ZI. Największą aktywność prac zespołów interdyscyplinarnych odnotowano w 2017 roku.

W ramach prowadzonych procedur „Niebieskie Karty” tworzone są grupy robocze ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Największą aktywność prac grup roboczych odnotowano w 2017 r. i 2018 r. Następnie widoczny jest spadek liczby tworzonych grup roboczych, ich posiedzeń i liczby osób objętych pomocą.

Wykres 5. Liczba osób i rodzin objętych pomocą grup roboczych w województwie podlaskim w latach 2017 – 2020

Źródło: na podstawie danych z Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku

Powoływanie Grup Roboczych (GR) ustawodawca powierzył Zespołowi Interdyscyplinarnemu wskazując, że służą one prowadzeniu pomocy w indywidualnych sprawach. Do zadań grup roboczych należy w szczególności:

- a) opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie;
- b) monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy;
- c) dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

Skład Grupy Roboczej jest zależny od potrzeb, przy czym w pracach grup roboczych dominują obecnie pracownicy socjalni i policjanci, następnie przedstawiciele oświaty.

Postawy członków grup roboczych oraz ich umiejętności mają kluczowe znaczenie dla skuteczności oddziaływań wobec rodziny, w której dochodzi do przemocy.

W 2020 roku, w związku z epidemią wirusa SARS-CoV-2 wprowadzone zostały do stosowania instrukcje dotyczące sposobu organizacji prac: Zespołów Interdyscyplinarnych i Grup Roboczych, z zaleceniem wykorzystywania zdalnych środków komunikacji.

Tabela 7. Liczba placówek wspierających i udzielających pomocy rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie w województwie podlaskim w latach 2017 – 2020

Rok	Liczba punktów konsultacyjnych	Liczba osób doznających przemocy w rodzinie klienci punktów konsultacyjnych/liczba porad	Liczba osób stosujących przemoc w rodzinie klienci punktów konsultacyjnych /liczba porad	Liczba placówek pomocy dzieciom – ofiarom przemocy w rodzinie	Liczba grup terapeutycznych	Liczba grup wsparcia	Liczba telefonów zaufania dla ofiar przemocy w rodzinie
2017	52	583/2045	408/1653	4	6	9	9
2018	59	659/2528	471/1650	1	31	71	9
2019	51	1168/2092	882/1269	3	4	10	6
2020	49	1372/2285	751/1335	2	58	10	5

Źródło: na podstawie: PARPA-G1 - Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w latach 2017 r. – 2020 r.

Tabela 8. Liczba placówek wspierających i udzielających pomocy rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie w województwie podlaskim w latach 2017 – 2020

Rok	Liczba specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	Liczba miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	Liczba ośrodków interwencji kryzysowej	Liczba miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej	Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej	Liczba innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	Liczba miejsc w innych placówkach świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w innych placówkach świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie
2017	2	24	91	5	39	159	5	10	260
2018	2	24	120	5	39	143	7	25	844
2019	2	24	90	5	39	410	4	57	1117
2020	2	24	75	5	31	65	6	57	691

Źródło: na podstawie danych z Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku

Analiza danych dotyczących liczby placówek wspierających i udzielających pomocy rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie w województwie podlaskim na przestrzeni lat 2017–2020, wskazuje, że stan w/w instytucji utrzymuje się właściwie na tym samym poziomie, np. liczba specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie i liczba ośrodków interwencji kryzysowej w omawianym okresie pozostaje bez zmian. W porównaniu z latami poprzednimi, stwierdza się spadek liczby punktów konsultacyjnych udzielających pomocy i porad ofiarom przemocy w rodzinie (2019 r. – 51; 2018 r. – 59), liczby placówek pomocy dzieciom - ofiarom przemocy w rodzinie (2019 r. – 3) oraz spadek liczby miejsc w OIK. Największą dynamikę wzrostu zaobserwować można natomiast w zakresie tworzenia grup terapeutycznych (wzrost w ciągu roku z 4 do 58 grup). Widoczna jest tendencja wzrostowa liczby osób korzystających z pomocy w/w instytucji, z wyjątkiem roku 2020 r., w którym z uwagi na ograniczenia epidemiologiczne ograniczony został dostęp osób krzywdzonych do bezpośredniej pomocy. Wyjątek stanowi liczba osób doznających przemocy w rodzinie, które zgłosiły się po pomoc do punktów konsultacyjnych, gdzie odnotowano niewielki wzrost w 2020 r. Można domniemać, iż zdalna forma kontaktu

wpłynęła na zwiększenie liczby osób, które zgłosiły się po pomoc do punktów konsultacyjnych.

Największą popularnością, zarówno pod względem liczby korzystających osób jak i udzielonych porad, charakteryzują się punkty konsultacyjne. Związane jest to z większą dostępnością pod względem usytuowania. Pozostałe instytucje wsparcia i pomocy dostępne są przeważnie w większych miejscowościach. Nadal brakuje specjalistycznych placówek świadczących interdyscyplinarną pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, szczególnie dzieciom krzywdzonym.

Pomimo faktu, iż w wielu gminach i powiatach brakuje placówek, w których osoby doznające przemocy mogłyby otrzymać specjalistyczną pomoc, jednostki zapewniają potrzebującym dostęp do takiej pomocy, m.in. poprzez wskazywanie placówek znajdujących się na terenie innej gminy, organizowanie punktów konsultacyjnych i dyżurów specjalistów w ramach realizacji programów osłonowych, prowadzenie działań edukacyjnych i profilaktycznych, służących m.in. wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych problemem przemocy, itp. W miarę potrzeb, jednostki zapewniają osobom dotkniętym przemocą miejsca w ośrodkach wsparcia, dokonują ustaleń odnośnie miejsc, do których mogłyby skierować osoby potrzebujące schronienia w związku z wystąpieniem przemocy.⁹

W czasie pandemii włączono nowe obowiązki instytucji powołanych do działań socjalnych i zapewniających bezpieczeństwo (MOPS, straż miejską, ochotniczą straż pożarną, policję) dotyczące zapewnienia potrzeb dnia codziennego ludzi odbywających kwarantannę i kontrolowania przestrzegania zasad kwarantanny. Kontakt: pomagający – adresat pomocy, najczęściej nie był bezpośredni (np. zakupy pozostawiano przed drzwiami wejściowymi do domu, kontakt telefoniczny). Powstały braki kadrowe tych instytucji związane z koniecznością pozostania w domach wielu ich pracowników. Powyższe osłabiło system interwencji, pomocy i wsparcia w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Najważniejsze obserwacje poczynione w kontekście podejmowanych działań pomocowych wskazują, że cechą charakterystyczną pomocy w czasie pandemii jest inicjowanie, a często pełna realizacja działań pomocowych w wirtualnym świecie.

Ochrona życia i zdrowia, w tym przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zapewnienie bezpieczeństwa osobom jej doznającym jest jednym z podstawowych zadań Policji. Rolą policjantów jest natychmiastowe podjęcie interwencji w rodzinie, właściwe rozpoznanie i udzielenie pomocy, w tym oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie. W 2020 roku policjanci realizowali obowiązki wynikające z ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz. U. z 2021 poz. 1882) w stanie obostrzeń wynikających z pandemii i przeprowadzali na ogólnych zasadach interwencje, również wobec osób objętych izolacją czy kwarantanną, celem skutecznej reakcji oraz zapewnienia bezpieczeństwa osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Dostrzegając potrzebę wspierania osób dotkniętych przemocą w rodzinie, wobec obowiązującego na terenie kraju stanu epidemii w związku z zagrożeniem wirusem SARS –

---

⁹ na podstawie danych z Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku

CoV-2, w tym izolacji osób przebywających w kwarantannie, Komendant Główny Policji, za pośrednictwem komendantów wojewódzkich/Stołecznego Policji polecił nawiązanie kontaktu zarówno przez policjantów dzielnicowych z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie w sprawach, w których prowadzona jest procedura Niebieskie Karty, jak również przez policjantów prowadzących postępowania w sprawach o znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy, w celu zdiagnozowania stanu bezpieczeństwa tych osób i potrzeby ewentualnego podjęcia dodatkowych działań. W szczególności, oprócz polecenia nawiązania kontaktu z ww. osobami, polecono ustalenie, czy osoby dotknięte przemocą w rodzinie potrzebują pomocy lub wsparcia ze strony Policji oraz czy wystąpiła konieczność podejmowania dodatkowych czynności wobec osób stosujących przemoc, w tym stosowania środków prawnej izolacji.¹⁰

Tabela 9. Liczba spraw z art. 207 kk prowadzonych w województwie podlaskim w latach 2017 - 2020

Rok	Postępowania wszczęte	Przestępstwa stwierdzone	Postępowania zakończone	Odmowy wszczęcia
2017	907	641	972	957
2018	895	580	973	1072
2019	1007	660	1007	1427
2020	928	690	1026	1265

Źródło: opracowanie na podstawie danych Wydziału Prewencji KWP w Białymstoku i Sprawozdania z realizacji procedury „Niebieskie Karty” w roku 2020 przez KMP/KPP garnizonu podlaskiego z dnia 25 marca 2021 r.

Komenda Wojewódzka Policji w Białymstoku monitoruje liczbę przestępstw z artykułu art. 207§1 kk, dotyczącego znęcania się fizycznego lub psychicznego nad członkami rodziny lub osobami zależnymi. Analiza danych wskazuje na wzrost liczby przestępstw stwierdzonych, co oznacza wzrost przestępstw w tej kategorii.

Praktyka oraz widoczna w danych statystycznych duża liczba wydanych postanowień o odmowie wszczęcia postępowania wskazuje, że ofiarom przemocy w rodzinie należy udzielać pomocy prawnej na każdym etapie postępowania, bo często to właśnie od niej zależy jego skuteczność.

Tabela 10. Środki stosowane wobec sprawców przemocy w rodzinie

Rok	Nakaz opuszczenia mieszkania art. 275 a	Areszt	Inne środki zapobiegawcze (m.in. nakaz powstrzymania się od nadużywania alkoholu, zakaz opuszczania	Nakaz/zakaz art. 15 aa Ustawy o	Zakaz zbliżania/kontaktowania się

¹⁰<https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/137709,Sprawozdania-z-realizacji-procedury-quotNiebieskie-Kartyquot.html>

	kpk		kraju)	Policji ¹¹	
2017	277	78	348	-	287
2018	292	108	240	-	334
2019	396	120	109	-	449
2020	375	116	74	43	481

Źródło: opracowanie na podstawie danych Wydziału Prewencji KWP w Białymstoku i Sprawozdania z realizacji procedury „Niebieskie Karty” w roku 2020 przez KMP/KPP garnizonu podlaskiego z dnia 25 marca 2021 r.

Policjanci garnizonu podlaskiego wnioskowali do prokuratury o zastosowanie wobec osób stosujących przemoc środków zapobiegawczych m.in. nakazu opuszczenia przez oskarżonego o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, zakazów zbliżania/kontaktowania się. Analiza danych wskazuje na tendencje rosnące stosowania środków stosowanych wobec sprawców przemocy w rodzinie, które izolują sprawcę od rodziny oraz spadek stosowania innych środków nie izolacyjnych.

Należy również zwrócić uwagę na wejście w życie 30 listopada 2020 r. ustawy antyprzemocowej wprowadzającej do kodeksu postępowania cywilnego nową procedurę, mającą na celu ułatwienie otrzymania nakazu opuszczenia mieszkania przez sprawcę przemocy. Nowe uprawnienia otrzymała Policja i Żandarmeria Wojskowa tj. możliwość wydania wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania. Wprowadzając nowe przepisy ustawodawca kierował się przede wszystkim możliwością wprowadzenia szybkiej izolacji osób dotkniętych przemocą domową od ich oprawców, z zagwarantowaniem pozostawienia osób krzywdzonych w ich dotychczasowym środowisku. Zastosowane rozwiązania uznano w obecnej sytuacji za niedostateczne dla bezpieczeństwa osób dotkniętych przemocą domową.

W 2020 roku na terenie podległym KWP w Białymstoku wydano najwięcej nakazów natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia i zakazów zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, w skali całej Polski.

Tabela 11. Akty oskarżenia ws. znęcania się nad rodziną

Rok	Liczba aktów	Liczba umorzonych postępowań
2017	248	206
2018	239	278
2019	323	289
2020	369	307

¹¹ Uprawnienie do wydania wobec osoby stwarzającej zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej przemocą w rodzinie nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia

łącznie	1179	1080
----------------	-------------	-------------

Źródło: Na podstawie danych otrzymanych z Prokuratury Okręgowej w Białymstoku

Dane otrzymane z Prokuratury Okręgowej w Białymstoku wskazują, iż na terenie województwa podlaskiego z każdym rokiem do prokuratur rejonowych wpływa coraz więcej aktów oskarżenia o stosowanie przemocy w rodzinie. Na uwagę zasługuje fakt, iż prawie 92% wszczętych postępowań zostaje umorzonych.

Efektywny system przeciwdziałania zjawisku przemocy winien obejmować rozwiązania systemowej pracy z rodziną, w tym osób doświadczających przemocy jak i izolowanych sprawców przemocy. Niezmiernie ważna staje się wtedy wymiana informacji na temat sprawcy i jego rodziny np.: z lokalnymi zespołami interdyscyplinarnymi, które prowadzą Niebieską Kartę, a dla których wiedza o dalszych losach osadzonego sprawcy może pozwolić na opracowanie optymalnych interwencji pomocowych wobec całego systemu rodzinnego.

Oddziaływania wobec skazanych sprawców przemocy domowej koncentrują się wokół kilku propozycji programowych. W wielu jednostkach prowadzone są programy o charakterze psychoedukacyjnym według modelu z „Duluth” (model wskazuje, iż przemoc domowa ma charakter patriarchalny i wynika z instrumentalnego traktowania kobiet przez mężczyzn, którym winne być one podporządkowane). Zbliżonym do tych założeń jest także program „PARTNER”. Populacja skazanych sprawców przemocy domowej jest również grupą osób, wobec których podmioty pozawięzienne mogą realizować oddziaływania korekcyjno-edukacyjne. Stąd w wielu jednostkach penitencjarnych ofertę programową kadry więziennej, dodatkowo wzbogaca oferta podmiotów pozawięziennych pracujących ze sprawcami przemocy.¹²

Powyższe dane wskazują, że na terenie województwa podlaskiego występuje m.in.:

- tendencja wzrostowa liczby osób dotkniętych przemocą,
- systematyczny wzrost udziału procentowego liczby krzywdzonych dzieci w ogólnej liczbie osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- rosnące zapotrzebowanie wśród osób dotkniętych przemocą na poradnictwo socjalne i psychologiczne, a także psychoterapię i inne formy specjalistycznej pomocy w formie np. pracy grupowej,
- spadek liczby osób stosujących przemoc objętych programami korekcyjno-edukacyjnymi,
- tendencja spadkowa wśród instytucji i grup działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- duża dynamika wzrostowa w zakresie tworzenia grup roboczych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz instytucjonalnych form pomocy dzieciom (do r. 2020). Instytucją, która najczęściej uruchamia procedurę „Niebieskie Karty” jest Policja, na drugim miejscu są pracownicy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej. Do sporadycznych przypadków należy inicjowanie postępowania przez kadrę systemu

¹² <https://www.sw.gov.pl/strona/mozliwosci-wspolpracy-ze-sluzba-wiezienna>

oświaty, członków gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych oraz pracowników ochrony zdrowia. Podobnie sytuacja przedstawia się w całej Polsce,

- wzrost liczby osób korzystających z ośrodków interwencji kryzysowej,
- wzrost liczby rodzin objętych wsparciem z powodu przemocy w rodzinie,
- wzrost liczby lokalnych programów profilaktyczno - edukacyjnych dotyczących działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- wzrost liczby przeszkolonych osób - przedstawicieli instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W 2020 roku, w związku ze szczególną sytuacją epidemiologiczną wynikającą z pandemii SARS-CoV-2 odnotowano spadek w zakresie w/w danych. Jednakże analiza tych danych nie może prowadzić do wniosku o ograniczeniu zjawiska przemocy w rodzinie.

Zjawisko przemocy w rodzinie wciąż jest poważnym problemem społecznym. Rekomendacje wynikające z monitoringu **Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w województwie podlaskim na lata 2016 – 2021** wskazują, iż kluczowe aspekty przeciwdziałania temu zagrożeniu to w dalszym ciągu:

- podnoszenie świadomości społecznej i wiedzy mieszkańców na temat zjawiska przemocy w rodzinie a także sposobów jej przeciwdziałania, a w przypadku zaistnienia problemu - o możliwościach uzyskania wsparcia, poprzez: działania profilaktyczne i edukacyjne; rozpowszechnianie wśród społeczności lokalnej informacji na temat dostępności pomocy; opracowanie i upowszechnienie materiałów informacyjno - edukacyjnych dotyczących przemocy w rodzinie;
- prowadzenie kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem działań w lokalnych mediach i witrynach internetowych i z naciskiem na istotną rolę świadków przemocy w rodzinie;
- prowadzenie działań edukacyjnych i kampanii społecznych ukierunkowanych na świadków przemocy i właściwej reakcji w sytuacji zaistnienia przemocy w rodzinie;
- zintensyfikowanie działań informacyjno-edukacyjnych i wspierających w obszarze ochrony dzieci przed krzywdzeniem,
- monitorowanie oraz diagnozowanie potrzeb w zakresie rozwiązywania problemów wynikających z przemocy w rodzinie, z uwzględnieniem sytuacji szczególnych, tj. obecnie pandemii SARS-CoV-2;
- wobec ograniczonego dostępu osób krzywdzonych przez najbliższych do bezpośredniej pomocy w czasie pandemii SARS-CoV-2, dostosowywanie form pomocy do potrzeb osób jej doświadczających;
- stałe i regularne monitorowanie sytuacji dzieci w rodzinach, które zostały objęte procedurą „Niebieskie Karty”;
- rozszerzanie form pomocy z uwzględnieniem interdyscyplinarności, w celu objęcia rodziny wieloaspektowym wsparciem;
- wzmacnianie działania zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie;

- wzmacnianie kompetencji oraz umiejętności kadry pracującej w obszarze wspierania rodzin z problemem przemocy; zapewnienie osobom działającym na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie możliwości udziału w specjalistycznych szkoleniach, superwizji;
- stosowanie procedury „Niebieskie Karty” oraz indywidualnych planów pomocy osobom, co do których istnieje podejrzenie, że dotknięte są przemocą w rodzinie;
- zwiększenie liczby programów w zakresie ochrony osób dorosłych i dzieci doznających przemocy w rodzinie oraz programów korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych skierowanych do osób stosujących przemoc, w tym osadzonych sprawców przemocy w rodzinie;
- kontynuacja oraz poszerzenie oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą.

3. Cele Programu

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w województwie podlaskim na lata 2022 – 2027 określa obszary strategiczne oraz cele operacyjne i działania, wokół których będą koncentrowały się działania/zadania podmiotów zaangażowanych w jego realizację.

Celem strategicznym Programu jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ograniczenie szkód zjawiska przemocy w rodzinie.

Zostały określone cztery cele operacyjne:

- Cel operacyjny I: Wzrost wiedzy i świadomości mieszkańców województwa podlaskiego na temat zjawiska przemocy w rodzinie.
- Cel operacyjny II: Zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy.
- Cel operacyjny III: Zwiększenie skuteczności oddziaływań podejmowanych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
- Cel operacyjny IV: Wzrost poziomu wiedzy i kompetencji wśród przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

CEL STRATEGICZNY										
ZWIĘKSZENIE SKUTECZNOŚCI PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE I OGRANICZENIE SZKÓD ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE										
CELE OPERACYJNE	1. Wzrost wiedzy i świadomości mieszkańców województwa podlaskiego na temat zjawiska przemocy w rodzinie	DZIAŁANIA/ZADANIA	1.1.	Organizacja działań informacyjno-edukacyjnych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie (w tym m.in. włączanie się w kampanie społeczne, organizacja wojewódzkiej konferencji/seminarium w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie)	WSKAŹNIKI	Liczba działań informacyjno-edukacyjnych (liczba kampanii społecznych prowadzonych na terenie woj. podlaskiego, kampanii do których włączy się ROPS, liczba zorganizowanych wojewódzkich konferencji/seminarium w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie)	REALIZATORZY	ROPS w Białymstoku <u>PUW, jst</u> - szczebel powiatowy/gminny, zespoły interdyscyplinarne, Policja, Kuratorium Oświaty, Ochrona zdrowia organizacje pozarządowe	TERMIN REALIZACJI	Zadanie stałe, realizowane corocznie w latach 2022-2027
			1.2.	Realizacja działań profilaktycznych zapobiegających przemocy w rodzinie skierowanych do świadków przemocy w rodzinie, edukacja nt. istotnej roli świadka przemocy w rodzinie		Informator dla świadków przemocy w rodzinie		ROPS w Białymstoku		Zadanie realizowane w latach 2022- Obszar wykresu
			1.3.	Diagnostowanie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie województwa podlaskiego		Liczba przeprowadzonych diagnoz zjawiska przemocy w rodzinie na terenie województwa		ROPS w Białymstoku <u>PUW, jst</u> - szczebel powiatowy/gminny, zespoły interdyscyplinarne, Policja		Zadanie stałe, realizowane corocznie w latach 2022-2027

Harmonogram działań/zadań w ramach Programu

L.p.	Terminarz Działania/Zadania	2022 rok				2023 rok				2024 rok				2025 rok				2026 rok				2027 rok			
		I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.
1.	Organizacja działań informacyjno-edukacyjnych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie, (w tym włączanie się w kampanie społeczne, organizacja wojewódzkiej konferencji/seminarium w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie)																								
2.	Realizacja działań profilaktycznych zapobiegających przemocy w rodzinie skierowanych do świadków przemocy w rodzinie, edukacja nt. istotnej roli świadka																								
3.	Diagnozowanie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie województwa podlaskiego																								
4.	Wspieranie rozwoju różnych form i dostępności pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie																								
5.	Upowszechnianie informacji o możliwych formach pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie																								
6.	Doskonalenie procedury „Niebieskie Karty”, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony osób doznających przemocy																								
7.	Propagowanie współpracy i wymiany informacji służb oraz instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie																								
8.	Doskonalenie metod pracy z osobami stosującymi przemoc w rodzinie																								
9.	Wsparcie i wzmocnienie osób podejmujących działania wobec rodzin z problemem przemocy w rodzinie																								
10.	Diagnozowanie potrzeb szkoleniowych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie																								
11.	Organizowanie szkoleń dla osób pracujących w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, szczególnie członków gminnych zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych																								
12.	Realizacja specjalistycznych szkoleń umożliwiających uzyskanie certyfikatu specjalisty w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie																								

* planowane terminy realizacji działań/zadań mają określono jako ramy czasowe np. od początku II kwartału do końca IV kwartału,

* planowane terminy realizacji działań/zadań mają charakter orientacyjny, mogą ulegać zmianom w zależności od możliwości finansowych oraz zasobów kadrowych

4. System monitoringu Programu

Monitoring Programu opierać się będzie na ocenie poziomu realizacji wskaźników określonych dla poszczególnych celów operacyjnych na podstawie informacji sprawozdawczych i dostępnych danych statystycznych. Za monitoring Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w województwie podlaskim na lata 2022 – 2027 odpowiedzialny jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku. Celem monitoringu Programu będzie ocena jego realizacji oraz wprowadzenia ewentualnych korekt. Sformułowanie wniosków co do osiągniętych rezultatów umożliwi dokonanie niezbędnych modyfikacji w odniesieniu do przyszłych kierunków działań, jak i sposobów dążenia do przyjętych celów.

Monitoring prowadzony będzie raz w roku w formie sprawozdania z realizacji Programu, zatwierdzanego przez Dyrektora Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Białymstoku.

Wskaźniki opracowane na użytek systemu monitoringu Programu:

L.p.	Wskaźniki monitorowania	częstotliwość pomiaru	sposób zbierania danych
1.	Liczba działań informacyjno-edukacyjnych (liczba kampanii społecznych prowadzonych na terenie woj. podlaskiego, kampanii do których włączy się ROPS, liczba zorganizowanych wojewódzkich konferencji/seminarium w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie)	Wskaźnik będzie mierzony raz w roku	dane ROPS, roczne sprawozdanie z realizacji KPPwR
2.	Informator dla świadków przemocy w rodzinie	Wskaźnik będzie mierzony raz w 2023 r.	dane ROPS
3.	Liczba przeprowadzonych diagnoz zjawiska przemocy w rodzinie na terenie województwa	Wskaźnik będzie mierzony raz w roku	dane ROPS, roczne sprawozdanie z realizacji KPPwR
4.	Liczba projektów realizowanych w sferze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach otwartych konkursów dla organizacji pozarządowych na realizację zadań publicznych	Wskaźnik będzie mierzony raz w roku	dane ROPS, sprawozdania organizacji pozarządowych z udzielonych dotacji
5.	Liczba artykułów/informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie umieszczonych na stronie internetowej ROPS w Białymstoku	Wskaźnik będzie mierzony raz w roku	dane ROPS
6.	Liczba przeszkolonych osób w zakresie realizacji procedury „Niebieskie Karty”	Wskaźnik będzie mierzony raz w roku	dane ROPS, roczne sprawozdanie z realizacji KPPwR
7.	Liczba zorganizowanych spotkań międzyinstytucjonalnych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Wskaźnik będzie mierzony raz w roku	dane ROPS, roczne sprawozdanie z realizacji KPPwR
8.	Liczba przeszkolonych osób	Wskaźnik będzie mierzony raz	dane ROPS, roczne

	pracujących ze sprawcą przemocy w rodzinie (przedstawiciele OPS, GKRPA i Policji)	w roku	sprawozdanie z realizacji KPPwR
9.	Liczba zorganizowanych spotkań superwizyjnych	Wskaźnik będzie mierzony raz w roku	dane ROPS
10.	Liczba diagnoz potrzeb szkoleniowych	Wskaźnik będzie mierzony raz w roku	dane ROPS
11.	Liczba zorganizowanych szkoleń dla osób pracujących w zakresie przeciwdziałania przemocy	Wskaźnik będzie mierzony raz w roku	dane ROPS, roczne sprawozdanie z realizacji KPPwR
12.	Liczba osób, które uzyskały certyfikat specjalisty w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Wskaźnik będzie mierzony raz w roku	dane ROPS

5. Realizatorzy Programu

Warunkiem efektywności działań zawartych w Programie jest skoordynowana współpraca wszystkich realizatorów Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Podlaskim na lata 2022 – 2027:

- samorządu województwa i jego jednostek organizacyjnych,
- samorządów powiatowych i gminnych oraz ich jednostek organizacyjnych, w tym: ośrodków pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy rodzinie,
- innych jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- administracji rządowej (PUW w Białymstoku, Kuratorium Oświaty, Policji), Prokuratury, Sądów,
- placówek, instytucji i innych podmiotów kulturalnych, oświatowych, zdrowotnych i szkoleniowych,
- organizacji pozarządowych, instytucji i organizacji kościelnych, związków wyznaniowych,
- mediów.

Działania związane z informacją i upowszechnieniem Programu należą do kompetencji Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Białymstoku i będą podejmowane we współpracy z instytucjami pomocy i integracji społecznej szczebla powiatowego, gminnego a także z podmiotami, służbami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

6. Finansowanie Programu

Podstawowymi źródłami finansowania Programu będą:

- budżet państwa,
- środki finansowe samorządu województwa, powiatów i gmin,
- środki zewnętrzne,
- w tym fundusze strukturalne,
- środki pozyskiwane przez organizacje pozarządowe.

Zakres i realizacja zadań ujętych w Programie będzie zależna od wielkości posiadanych środków finansowych przewidzianych w budżetach samorządów. Finansowanie zadań realizowanych przez Samorząd Województwa Podlaskiego objętych Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Podlaskim na lata 2022 – 2027 uwarunkowane będzie wysokością środków finansowych przewidzianych w każdym roku budżetowym.

Spis tabel

Tabela 1. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie na terenie województwa podlaskiego w latach 2017-2020	6
Tabela 2. Liczba dzieci dotkniętych przemocą w rodzinie na terenie województwa podlaskiego w latach 2017-2020	7
Tabela 3. Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa na terenie województwa podlaskiego w latach 2017-2020	9
Tabela 4. Realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na terenie województwa podlaskiego w latach 2017-2020	12
Tabela 5. Liczba osób, które powróciły do stosowania przemocy po ukończeniu programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych w latach 2017-2019	13
Tabela 6. Liczba formularzy „Niebieska karta – A” wypełnionych w województwie podlaskim w latach 2017–2020	14
Tabela 7. Liczba placówek wspierających i udzielających pomocy rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie w województwie podlaskim w latach 2017 – 2020	17
Tabela 8. Liczba placówek wspierających i udzielających pomocy rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie w województwie podlaskim w latach 2017 – 2020	17
Tabela 9. Liczba spraw z art. 207 kk prowadzonych w województwie podlaskim w latach 2017 - 2020	19
Tabela 10. Środki stosowane wobec sprawców przemocy w rodzinie	20
Tabela 11. Akty oskarżenia ws. znęcania się nad rodziną	21

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba poszczególnych rodzajów przemocy w rodzinie w województwie podlaskim w latach 2017-2020	9
--	---

Wykres 2. Liczba osób wobec których istnieje podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie na terenie województwa podlaskiego w latach 2017-2020	10
Wykres 3. Liczba osób objętych programami oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie województwa podlaskiego w latach 2017 – 2020	11
Wykres 4. Liczba osób i rodzin objętych pomocą zespołów interdyscyplinarnych	15
Wykres 5. Liczba osób i rodzin objętych pomocą grup roboczych w województwie podlaskim w latach 2017 – 2020	16